
NATURA-TARVEARVIOINTI

TYÖNUMERO: 20602388

KOLI-AHMOVAARA OYK

15.9.2021

SWECO INFRA & RAIL OY
OULU

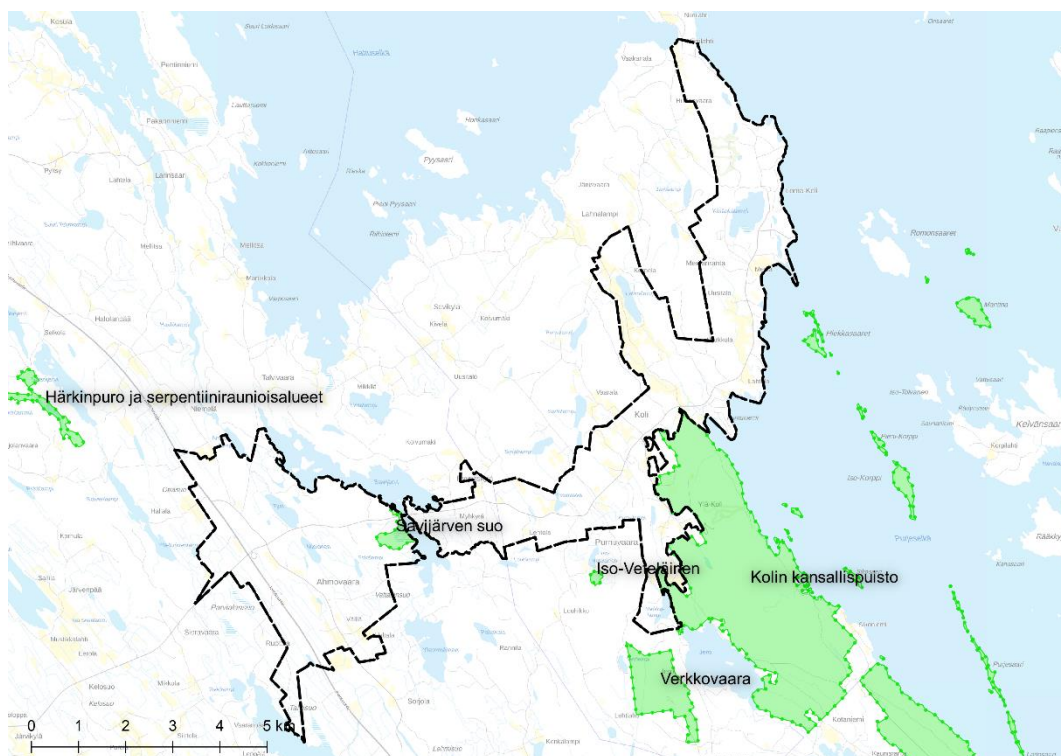
Sisältö

1	JOHDANTO	1
2	NATURA-ARVIOINTI	1
3	HANKKEEN KUVAUS, KOLI-AHMOVAARAN OSAYLEISKAAVA	3
3.1	Arvioitavat vaikutukset, kävijämäärien muutos.....	4
4	NATURA-ALUE KOLIN KANSALLISPUISTO (FI0700010, SAC).....	5
5	NATURA-ALUE SAVIJÄRVEN SUO (FI0700014, SAC)	7
6	VAIKUTUSTEN ARVIOINTI SAVIJÄRVEN SUO.....	8
6.1	Vaikutusmekanismit	8
6.2	Natura-alueen suojelun perusteena olevat luontotyypit	9
6.3	Natura-alueen eheys.....	9
7	VAIKUTUSTEN ARVIOINTI KOLIN KANSALLISPUISTO	9
7.1	Vaikutusmekanismit	9
7.2	Natura-alueen suojelun perusteena olevat luontotyypit	10
7.3	Natura-alueen suojelun perusteena olevat lajit.....	10
7.4	Natura-alueen eheys.....	10
8	YHTEISVAIKUTUKSET	11
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	11

1 JOHDANTO

Natura-tarvearvioinnissa arvioidaan varsinaisen luonnonsuojelulain 65 § mukaisen Natura-arvioinnin tarvetta. Natura-arvioinnin tarveharkinta koskee Koli-Ahmoavaara osayleiskaava-alueella sijaitsevaa Natura-aluetta Savijärven suo ja kaava-alueen välittömässä läheisyydessä kaavan vaikutusalueella olevaa Natura-aluetta Kolin kansallispuisto.

Natura-tarvearviointi on tehty olemassa olevan tiedon perusteella, joita ovat kaavaehdotus (Sweco Infra & Rail Oy päivätty 15.9.2021) selvityksineen sekä Natura-tietolomakkeet, jossa on esitetty alueiden kuvaus ja suojeluperusteet.

Kuva 1 Koli-Ahmoavaara osayleiskaavan raja- ja lähimmät Natura-alueet.

2 NATURA-ARVIOINTI

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava ne vaikutukset, jotka voivat heikentää niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on ilmoitettu, ehdotettu tai sisällytetty Natura 2000-verkoston. Luonnonsuojelulain mukainen vaikutusten arviointivelvollisuus syntyy, mikäli hankkeen vaikutukset kohdistuvat Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin, ovat luonteeltaan heikentäviä, laadultaan merkittäviä ja ennalta arvioiden todennäköisiä. Arviointivelvollisuus koskee myös sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Natura-

arvioinnin suorittamisen kynnyks voi ylittyä myös eri hankkeiden ja suunnitelmien yhteisvaikutusten vuoksi. (Söderman 2003)

Luonnonsuojelulain 66 §:n mukaan suunnitelmaa ei voida hyväksyä, jos arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Luontodirektiivin 6 artiklan mukaan viranomaisten täytyy varmistua siitä, ettei hanke vaikuta alueen koskemattomuuteen. Lupaviranomaisen on ennen lupapäätöstä varmistettava, että arvioinnit ovat asianmukaisia ja niissä esitetyt johtopäätökset ovat perusteltuja. (Söderman 2003)

Vaikutusten arvioinnissa noudatetaan varovaisuusperiaatetta. Hanke tai suunnitelma voidaan hyväksyä vain ”jos ei ole olemassa mitään tieteelliseltä kannalta relevanttia epäilyä alueen koskemattomuuteen kohdistuvien haitallisten vaikutusten aiheutumatta jäämisestä” (EYT C-127/2). Hankkeen vaikutuksia on arvioitava erityisesti sen alueen ominaisuuksien ja erityisten ympäristöolosuhteiden valossa, jota suunnitelma tai hanke koskee. Natura-arvioinnissa keskitytään alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin. Arviointivelvoite koskee yhteisön tärkeänä pitämällä alueilla (SAC) vain luontodirektiivin liitteen I luontotyyppijä tai luontodirektiivin liitteen II lajeja. Lintudirektiivin mukaisilla erityisillä suojelualueilla (SPA) arviointivelvoite koskee vain lintudirektiivin liitteen I lintulajeja ja lintudirektiivin 4.2 artiklassa tarkoitettuja muuttolintuja. Arvioinnissa tarkastellaan näiden lajien ja luontotyyppien elinympäristöjä ja niiden ominaispiirteitä. Natura-alueiden suojeluperusteet on esitetty Natura-tietolomakkeissa. (Söderman 2003)

Heikentämistä arvioitaessa huomioidaan luontotyyppin tai lajin suotuisaan suojelutasoon kohdistuvat muutokset sekä hankkeen vaikutus Natura 2000 -verkoston eheyteen ja koskemattomuuteen. Tällä tarkoitetaan ekologisen rakenteen ja toiminnan säilymistä elinkelpoisena ja Natura-alueen suojeluperusteena olevien luontotyyppien ja lajien kantojen säilymistä elinvoimaisina. Eliölajin suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään (LSL 5 §). Luontotyyppin suojelutaso on suotuisa, kun sen luontainen levinneisyys ja kokonaisala riittävät turvaamaan luontotyyppin säilymisen ja sen ekosysteemin rakenteen ja toimivuuden pitkällä aikavälillä sekä luontotyyppille luonteenomaisten piirteiden säilymisen. Natura-alueen on säilyttävä eheänä ekologisen kokonaisuutena, jotta sen luonnonarvot säilyvät pitkällä aikavälillä. Hanke ei saa uhata alueen koskemattomuutta, eli koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan täytyy säilyä elinkelpoisena. (Söderman 2003)

Vaikutusten merkittävyyden luokittelu ja luokittelun kriteerit (Byron 2000 Södermanin 2003 mukaan) alueen eheyden kannalta on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1 Vaikutusten merkittävyyden luokittelu ja luokittelun kriteerit alueen eheyden kannalta (Byron 2000, Södermanin 2003 mukaan).

Vaikutusten merkittävyys	Kriteerit
Merkittävä kielteinen vaikutus	Hanke tai suunnitelma (joko yksistään tai muiden kanssa) vaikuttaa haitallisesti alueen eheyteen, sen yhtenäiseen ekologiseen rakenteeseen ja toimintaan, joka ylläpitää luontotyyppejä/elinympäristöjä ja populaatioita, joita varten alue on luokiteltu.
Kohtalaisen kielteinen vaikutus	Hanke tai suunnitelma (joko yksistään tai muiden kanssa) ei vaikuta haitallisesti alueen eheyteen, mutta vaikutus on todennäköisesti merkittävä alueen yksittäisiin luontotyypeihin/elinympäristöihin/lajeihin. Jos ei voida selvästi osoittaa, että hankkeella tai suunnitelmalla ei ole haitallista vaikutusta alueen eheyteen, vaikutukset on luokiteltava merkittävästi kielteisiksi.
Vähäinen kielteinen vaikutus	Kumpikaan yllä olevista tapauksista ei toteudu, mutta vähäiset kielteiset vaikutukset alueeseen ovat ilmeisiä.
Myönteinen vaikutus	Hanke tai suunnitelma lisää luonnon monimuotoisuutta, esimerkiksi lieventävillä toimenpiteillä luodaan käytäviä eristyneiden alueiden välille, liikennetai virkistyskäyttöpainetta ohjataan pois alueelta tai aluetta ennallistetaan.
Ei vaikutusta	Vaikutuksia ei ole huomattavissa kielteiseen tai myönteiseen suuntaan.

3 HANKKEEN KUVAUS, KOLI-AHMOVAARAN OSAYLEISKAAVA

Hankkeen kuvaus perustuu 15.9.2021 päivättyyn ehdotusvaiheen kaavaselostukseen (Sweco Infra & Rail Oy).

Lieskan kaupungin Kolin osayleiskaava ja Juuan kunnan Ahmovaaran osayleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 42 §:n mukaiseksi oikeusvaikutteisiksi yleiskaavoiksi ohjamaan yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Kuntarajan vuoksi kaavat laaditaan yhtäaikaissena rinnakkaisena prosessina.

Osayleiskaavan tavoitteena on keskittää rakentamista Koli-Ahmovaaran alueelle ja näin mahdollistaa vakituisten asukkaiden määrän kasvu. Kaava varmistaa alueen ympäristöarvojen säilymistä ja ohjaa kansallispuiston matkailupalveluiden sijoittumista kestävästi. Samalla vahvistetaan kuntien kyläverkostoa ja lisätään alueen houkuttelevuutta elinkeinon sijoituspaikkana. Tavoitteena on rakentamisen tarkoituksenmukainen keskittäminen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.

Kaavan mitoitus perustuu Kolin iso kuva 2050-loppuraporttiin, jonka hyväksymiskäsittely oli Lieksan kaupunginhallituksessa (§ 90) 19.03.2018 ja kaupunginvaltuustossa (§ 24) 26.03.2018 ja Juuan kunnanhallituksessa (§ 40) 12.3.2019 ja kunnanvaltuustossa (§ 8) 19.3.2018. Kaavatyötä ennen tehdyssä matkailuvisiotyössä keskeiseksi asetettuja tavoitteita ovat mm. laajalla strategisen yleiskaavan alueella monipuolisen pysyvän asumisen mahdollistaminen 3000 asukkaalle ja yöpymisen 25 000 matkailijalle Kolin iso kuvan 2050 mukaisesti, liikenneyhteyksien parantaminen, kestävän matkailun kehittäminen ja alueelle kohdistuvien investointien mahdollistamien varaten riittävät ja sopivat alueet matkailun yritystoiminnalle. Tarkempaan osayleiskaavaehdotukseen matkailuvisiotyön tavoitteet lähes puolitettiin (lisäys n. 12 500 vuodepaikkaa koko laajan strategisen kaavan alueelle), sillä kaavan tavoitevuosi on 2040. Osayleiskaavassa pidetään lähtökohtina myös paikan identiteetin vaalimisen ja vahvistamisen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keralla.

Kaava-alueen pinta-ala on yhteensä noin 59 km², josta noin 23 km² on Lieksan kaupungin Kolin osayleiskaava ja noin 36 km² Juuan kunnan puolella Ahmovaaran osayleiskaavaa. Osayleiskaava-alue käsittää laajan alueen kuutostien ja Kolintien liittymän tuntumasta koilliseen Pielisen rantaan. Kaava-alue rajautuu Lieksan kaupungin puolella idässä Kolin kansallispuistoon ja Pieliseen, pohjoisessa kaavaan kuuluvat Käränkälampi, Rintasenvaara ja Lahnalampi, lännessä kuntarajaan ja alueen eteläkärki ulottuu Purnuvaaraan Verkko-lammelle. Juuan kunnan puolella kaava-alue rajautuu pohjoisessa Savikyläntiehen (mt 15807), idässä kunnanrajaan, etelässä raja kulkee Ylemmäisen eteläpuolitse Martovaa-rantein ja valtatie 6 risteykseen.

3.1 Arvioitavat vaikutukset, kävijämäärien muutos

Natura-arvioinnin tarveharkinnassa arvioidaan osayleiskaavan mahdollistaman rakentamisen myötä kasvavan kävijämäärän vaikutuksia Natura-alueille.

Kolilla on nykyisellään kävijöitä noin 200 000 vuodessa (Naumanen 2020). Varovaisuusperiaatteen mukaan arvioinnissa on huomioitu kaavan mahdollistama vuodepaikkojen ja sen myötä kävijämäärien lisäys tavoitevuonna 2040.

Nykyinen kävijämäärä voi kaavan mahdollistaman rakentamisen myötä kasvaa. Alla olevassa taulukossa (taulukko 2) on tarkasteltu tätä kävijämäärien muutosta. Laskelmassa on tarkasteltu kävijämääriä sulan maan aikana, jonka on tässä laskelmassa arvioitu olevan kestoltaan 8 kk/v (huomioiden kaavan tavoitevuosi 2040). Laskelmassa on arvioitu vuodepaikkojen täyttöasteeksi 70 %.

Taulukko 2 Kävijämäärien kasvu. Nykytilan kävijämäärissä ei ole eroteltu kesä-/talvimatkailua. Kasvulaskelmassa on huomioitu kävijämäärä sulan maan kaudella.

	kävijämäärä	kävijöitä/pv 8 kk tarkastelujaksolla
nykytila	201 800	548
kasvu/vuosi	766 500	2100
Tilanne tavoitevuonna 2040		

Arvioinnissa oletetaan, että suurin osa kävijöistä (70 %) vieraillee vain Ukko-Kolin huipulla. Kävijöistä 30 % voi liikkua muuallakin Kolin Natura-alueella, todennäköisesti Ukko- ja Akka-Kolin retkeilypoluilla. Tämä tarkoittaa kävijämäärissä lisäystä Natura-alueelle 630 kävijää/päivä. Jos samaa laskukaavaa käytetään nykyisen kävijämäärän suuntautumiseen Natura-alueelle, kävijöitä/päivä on nykyisin 164 (yhteensä 548/päivä kävijämäärän ollessa 200 000).

4 NATURA-ALUE KOLIN KANSALLISPUISTO (FI0700010, SAC)

Kolin kansallispuiston Natura-alue on kooltaan 2717,5 ha. Kolin kansallispuisto on kahden eri ikäisen kallioperäyksikön rajapinnan tuntumassa sijaitseva geomorfologisesti erittäin vaihteleva kokonaisuus. Vaaramuodostumien itäpuolella on arkeisella ajalla syntynyttä kallioperää, vaaramuodostumien lounaispuolella nuorempaa, proterotsoista kallioperää. Alueen kallioperä on karjalaista liuskevyöhykettä. Osa alueen kallioista on emäksisiä liuskekallioita. Kolin kansallispuisto on keskeinen, laaja, Pielisen länsirannalla sijaitseva ydinalue, joka muodostaa suojelualueverkon ympärillä sijaitsevien pienempien Natura-alueiden ja luonnonsuojeluohjelmien alueiden kanssa. Tämän verkoston erityinen arvo on boreaalisten luonnonmetsien, lehtojen, lettojen ja jossain määrin myös perinnebiotooppien laajuus ja edustavuus. Alue on merkittävä myös lajistonsuojellisesti, sillä alueella on useita metsien, lehtojen ja perinnebiotooppien vaateliaita ja uhanalaisia lajeja.

Borealiset lehdot ja luonnonmetsät ovat pinta-alaltaan Kolin kansallispuiston merkittävimmät luontotyypit. Kolin rinteitä on kaskettu taannoin runsaasti, mutta intensiivisen kaskeamisen aikakaudesta on kulunut aikaa, joten luontotyypit ovat ehtineet kehittyä kohtalaisen edustaviksi. Kansallispuiston pohjoisosassa itään viettävässä rinteessä ovat alueen edustavimmat borealiset luonnonmetsät, joissa lahoppua on erittäin runsaasti. Suuri osa kansallispuiston kivennäismaiden metsistä on ollut myös talouskäytössä, eivätkä ne siksi vielä täytä luontotyyppien kriteereitä. Alueen metsiä on ennallistettu Life to Koli -hankkeen yhteydessä 2003–2006, mutta ennallistamistarve on edelleenkin ilmeinen erityisesti kansallispuiston eteläosassa. Kolin alueen metsien ja soiden ennallistamissuunnitelmaa on tarpeen päivittää lähitulevaisuudessa. Rinnepurojen varsilla on laajoja kosteita lehtoja, mm. myyränporraslehtoja, ja niiden välisillä alueilla edustavia tuoreita lehtoja. Kuivia lehtoja Kolilla on vähän. Lehtojen lajisto on monipuolista ja vaateliastakin lajistoa on. Paimenenvaaralla on rehevän maaperän ansiosta laaja yhtenäinen lehtoalue. Myös alueen itärinteiden rehevissä notkelmissa on laajoja yhtenäisiä lehtoalueita, esimerkiksi Ruostevara-Murhivaaran ja Ipatin rinteillä. Myös lehtoja on hoidettu Life to Koli -hankkeen yhteydessä ja hoitoa on jatkettu Luonnonhoito-Life-hankkeessa 2012–2016. Lehtojen hoitoa on tarpeen jatkaa myös tämän hankkeen jälkeen.

Kolin kansallispuiston perinnebiotoopit ovat erittäin merkittäviä luontotyyppejä, jotka kertovat pitkään jatkuneesta ihmistoiminnasta alueella. Mäkrän-, Purolan-, Ikolan- ja Havukanaho ovat valtakunnallisesti arvokkaaksi määritettyä perinnebiotooppeja, joiden putkilokasvilajisto on erittäin monipuolista ja ylläpitää harvinaista hyönteislajistoa.

Mustanaho on maakunnallisesti ja maisemallisesti arvokas niitty rantatien varressa. Näiden lisäksi kansallispuistossa hoidetaan useita niittyjä ja laitumia, yhteensä runsaalla 20 hehtaarella. Osa näistä ei täytä Natura-luontotyyppien kriteereitä, mutta niiden maisemallinen merkitys on huomattava. Yksi Kolin erikoisuus on luontotyyppi kaskimetsät, jota pyritään lisäämään aktiivisesti kaskeamalla vuosittain pieni ala. Jatkuva ja säännöllinen hoito takaa perinnebiotooppien arvon säilymisen, joten hoitoressurssien turvaamisella säilytetään myös perinnebiotooppien arvot.

Natura-alueen suojelun perusteena olevat luontotyypit on esitetty taulukossa 3 ja lajit taulukossa 4.

Taulukko 3 Suojelun perusteina olevat luontotyypit.

koodi	nimi	pinta-ala ha
3110	Hiekkamaiden niukkamineraaliset niukkaravinteiset vedet (Littorelletalia uniflorae)	10,8
3160	Humuspitoiset järvet ja lammet	1,94
3260	Vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on Ranunculion fluitantis ja Callitriche-Batrachium -kasvillisuutta	0,69
6270	Fennoskandian runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	3,05
6430	Kostea suurruohokasvillisuus	1,42
6510	Alavat niitetyt niityt (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	9,55
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot	7,3
7160	Fennoskandian lähteet ja lähdesuot	0,05
7230	Letot	0,3
8220	Kasvipeitteiset silikaattikalliot	160
9010	Boreaaliset luonnonmetsät	300
9030	Boreaaliset lehdot	122
9060	Harjumuodostumien metsäiset luontotyypit	110
9070	Fennoskandian hakamaat ja kaskilaitumet	20,96
91D0	Puustoiset suot	61

Taulukko 4 Suojelun perusteina olevat lajit

laji	tieteellinen nimi
------	-------------------

rupilisko	<i>Triturus cristatus</i>
kirjoverkkoperhonen	<i>Euphydryas malurna</i>
havuhuppukuoriainen	<i>Stephanopachys linearis</i>
haavansahajumi	<i>Xyletinus tremulicola</i>
saukko	<i>Lutra lutra</i>
liito-orava	<i>Pteromys volans</i>
myyränporras	<i>Diplazium sibiricum</i>

Alueella on lisäksi kaksi uhanalaista lajia.

Kuva 2 Kolin kansallispuistossa esiintyy boreaalisia luonnonmetsiä.

5 NATURA-ALUE SAVIJÄRVEN SUO (FI0700014, SAC)

Natura-alue on kooltaan 28 h. Savijärven soiden erityispiirre on suoluontotyyppien monipuolisuus. Alue on erityisen tärkeä lettojen suojelualue ja niiden osuus koko alueen pinta-alasta on huomattava, noin 25%. Yhdessä alueen itäpuolella sijaitsevan Iso Veteläisen sekä kaakossa sijaitsevan Huurunlammen lettojen kanssa ne muodostavat merkittävän rehevien soiden suojelukokonaisuuden. Letot ovat myös lajistollisesti arvokkaita. Alueen soilla on joitakin oja ja kohteella on vähäistä

7 (12)

ennallistamistarvetta. Savijärven suon Natura-alueen perusteena olevat luontotyypit on esitetty taulukossa 5.

Taulukko 5 Suojelun perusteina olevat luontotyypit.

koodi	nimi	pinta-ala ha
3160	Humuspitoiset järvet ja lammet	1,1
7140	Vaihettumissuot ja rantasuot	5
7230	Letot	7
9010	Boreaaliset luonnonmetsät	5
9030	Boreaaliset lehdot	0,4
91D0	Puustoiset suot	5

Kuva 3 Natura-alue sijaitsee Savijärven rannalla.

6 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI SAVIJÄRVEN SUO

6.1 Vaikutusmekanismit

Kaavan mahdollistama rakentaminen lisää matkailijoiden ja retkeilijöiden määrää alueella ja siten myös liikkumista Savijärven suon Natura-alueella. Lisääntyvä liikkuminen Natura-alueella voi aiheuttaa kasvillisuuden kulumista.

6.2 Natura-alueen suojelun perusteena olevat luontotyypit

Natura-alueen suojelun perusteena on soiden ja rantojen luontotyyppejä sekä luonnonmetsää. Suurin osan Natura-alueesta on suota. Kolintien eteläpuolella suolla on noin 0,5 km pitkä pitkospuinen lenkki, jonne pääsee Kolintien varressa olevalta pysäköintipaikalta. Matkailijamäärien lisääntyminen todennäköisesti lisää liikkumista myös Savijärven suon Natura-alueella. Suoympäristön märkyys ja vaikeakulkuisuus ohjaa ulkoilijat liikkumaan pääasiassa pitkospuupolkuja pitkin. Kasvillisuuden kulumisen polun ympäristössä on mahdollista, mutta maaston ominaisuudet huomioiden epätodennäköistä.

Kaavalla ei arvioida vaikuttavan heikentävästi Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin.

6.3 Natura-alueen eheys

Natura-alueen eheydellä tarkoitetaan sitä, että koko alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan tulee säilyä elinkelpoisena. Kaavasta ei arvioida olevan välillisiä vaikutuksia Savijärven suon Natura-luontotyypeille eikä myöskään alueen eheyteen.

7 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI KOLIN KANSALLISPUISTO

7.1 Vaikutusmekanismit

Kaavalla ei ole suoria, rakentamisesta aiheutuvia vaikutuksia Kolin kansallispuiston Natura-alueeseen. Välillisenä vaikutuksena matkailijoiden ja retkeilijöiden lisääntyminen kaavan mahdollistaman rakentamisen myötä lisää liikkumista Natura-alueella.

Maaston kulumisen on yksi selvimmistä havaittavista muutoksista virkistyskäytössä olevilla alueilla, joka näkyy etenkin taukopaikkojen ympäristössä. Tallauksen seurauksena kasvillisuus ja humuskerros tuhoutuvat osittain tai kokonaan ja maaperä tiivistyy. Rinteissä kasvillisuuden kulumisesta voi seurata lisäksi eroosiota. Kasvillisuuden ja maaperän kulumisnopeuteen vaikuttaa kävijöiden määrä, kasvillisuuden herkkyys ja maaston kaltevuus. Metsätyypeistä kestävimpiä ovat puolukka- ja mustikkatyyppin kankaat sekä heinäkasveja sisältävät kasvillisuustyypit. Yleisesti ottaen hyvin kuivat tai kosteat kasvillisuustyypit kestävät kulutusta huonoimmin. Metsäkasvit, varvut ja jäkälät kestävät tallausta huonosti ja ajan myötä voivat osin korvautua paremmin tallausta kestäväällä lajistolla. Myös roskaantumisen erityisesti taukopaikkojen ympärillä on seurausta voimakkaasta virkistyskäytöstä. (Sulkava ja Norokorpi 2007). Kolin polut ovat maaston jyrkkyyden vuoksi eroosioherkkiä, joten kävijäpainen luo reittien kunnossapidolle haasteen, toteaa Nenonen (2020).

Lisääntyvä retkeily ja liikkuminen voivat aiheuttaa häiriötä eläimistölle, erityisesti pesimäaikaan. Lajien välillä on eroa häiriöherkkyydessä.

Suuri osa ulkoilijoista ja retkeilijöistä liikkuu merkittäviä reittejä pitkin. Kolin käyttö- ja hoitosuunnitelmassa (Metsähallitus 2017) mainitaan kuitenkin yhtenä retkeilyyn ja matkailutoimintaan liittyvänä uhkana kulutuksen leviäminen polkuverkoston ulkopuolelle, joka

voi heikentää herkästi kulumien elinympäristöjen (lehdot) tilaa ja vaarantaa harvinaisten lajien säilymistä. Muina uhkina mainitaan erityisesti lehtojen sekä perinnebiotooppien uhanalaisten ja harvinaisten kasvilajien kannoille luvaton keräily ja ajattelematon ottaminen (kukkakimpun kerääminen). Myös uhanalaisten ja harvinaisten eläinlajien – kuten perhosten ja nilviäisten – kannat voivat niukentua luvattoman keräilyn takia. Metsähallitus on aloittanut Kolin kansallispuistossa seurannan retkeilyn vaikutuksista vuonna 2019. ”Myyränporrasversotiheyden seuranta polun varsilla” ja ”silikaattikallioiden Natura-luontotyyppien edustavuus” -mittarit on otettu käyttöön seurannassa (Nenonen 2020).

7.2 Natura-alueen suojelun perusteena olevat luontotyypit

Natura-alueen suojelun perusteena on 15 metsien, perinnebiotooppien, soiden, rantojen ja vesistöjen luontotyyppiä. Retkeilijöiden ja ulkoilijoiden liikkuminen ohjautuu todennäköisesti helppokulkuisimpiin ympäristöihin, joten soiden ja muiden kosteiden luontotyyppien kasvillisuuden kuluminen ei ole todennäköistä. Natura-alueella on niittyjen ja hakamaiden luontotyyppiä, joiden heinävaltainen kasvillisuus kestää kulutusta arempaa metsäkasvillisuutta paremmin. Kasvillisuuden kulumiselle herkimpiä Natura-alueen suojelun perusteena olevista luontotyypeistä ovat boreaaliset luonnonmetsät ja lehdot sekä harju- ja muodostumien metsäiset luontotyypit. Maaston kuluminen kohdistuu poluille ja taukopaikoille. Niiden kulumista ehkäistään rakenteilla ja polkujen kestäväinnillä sekä reitistöpastuksin. Retkeilyn vaikutuksista on aloitettu seuranta kansallispuistossa. Kaavan vaikutuksista arvioidaan, että em. luontotyyppien levinneisyys ei muutu ja vaikutukset luontotyyppien edustavuuteen ovat vähäiset.

7.3 Natura-alueen suojelun perusteena olevat lajit

Natura-alueen suojelun perusteena on rupilisko, saukko, liito-orava, kirjoverkkoperhonen, havuhuppukuoriainen, haavansahajumi, myyränporras ja kaksi uhanalaista lajia. Natura-alueen laajuuden vuoksi eläimistöön ei kohdistu suoria heikentäviä vaikutuksia mahdollisesta liikkumisen lisääntymisestä. Kasvillisuuden kuluminen ja luvaton keräily ovat uhka suojelun perusteena oleville kasvilajeille. Kävijämäärien lisääntyminen lisää mahdollisuutta lajistoon kohdistuvista haitallisista vaikutuksista. Kaavasta aiheutuvat epäsuorat vaikutukset kävijämäärien mahdollisesti lisääntyessä ovat vähäiset. Retkeily keskittyy merkityille reiteille ja taukopaikoille. Retkeilyn vaikutuksia lajistoon myös seurataan.

7.4 Lieventämistoimet

Lieventämistoimenpiteistä keskeistä on Natura-alueella olevien reitistöjen ylläpito. Hyvällä opastuksella ja reittien sekä taukopaikkojen kunnossapidolla voidaan ehkäistä hallitsematonta liikkumista alueella. Opastus ja tiedotus lisäävät alueen luontoarvojen tuntemusta ja ehkäisevät haitallisia vaikutuksia Natura-alueen luontotyyppisiin ja lajistoon. Natura-alueen hoidosta ja käytöstä vastaa Metsähallitus.

7.5 Natura-alueen eheys

Natura-alueen eheydellä tarkoitetaan sitä, että koko alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan tulee säilyä elinkelpoisena. Koli-Ahmoavaara osayleiskaavalla ei katsota olevan kielteistä vaikutusta Natura-alueen eheyteen.

8 YHTEISVAIKUTUKSET

Tiedossa ei ole muita hankkeita, joilla voisi olla yhteisvaikutuksia Koli-Ahmoavaaran osayleiskaavahankkeen kanssa.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Natura-tarveharkinnan mukaan Koli-Ahmoavaara osayleiskaavan mahdollistaman rakentamisen myötä kävijämäärät Kolin Natura-alueella lisääntyvät nykyiseen verrattuna kaavan tavoitevuoteen 2040. Kävijöistä suurin osa vierailee Kolin huipulla ja vain osa liikkumisesta suuntautuu muualle Kolin Natura-alueelle. Liikkuminen Natura-alueella keskittyy merkityille reiteille ja taukopaikoille. Kävijämäärien lisääntyminen kuitenkin lisää riskiä kasvillisuuden kulumiseen reittien ja taukopaikkojen ympäristössä. Näiden ylläpito ja kunnostus on olennaista haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi. Kolin kansallispuiston kävijämäärä nykyisellään on noin 200 000/vuosi. Koli-Ahmoavaara osayleiskaavan toteutuminen ei merkittävästi heikennä Kolin Natura-alueen suojeluarvoja. Varsinaista luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointia ei katsota tämän arvioinnin mukaan tarpeelliseksi.

10 LÄHTEET

Airaksinen, O. ja Karttunen, K. 1998. Natura 2000 -luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus.

Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites. Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC. European Commission, 2001.

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_en.pdf

Euroopan komissio. 2000. Natura 2000-alueiden suojelu ja käyttö. Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset.

Metsähallitus, 2017. Kolin hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 146.

Naumanen, S. 2020. Kolin biosfäärialueen luontomatkailusuunnitelma 2020–2025. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja, sarja C 166.

Sulkava, P. ja Norokorpi, Y. (toim.) 2007. Luontomatkailun vaikutukset kasvillisuuteen ja maaston kulumiseen Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 166.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi - kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen Ympäristökeskus. Luonto ja luonnonvarat. 196 s.

Ympäristökarttapalvelu Karpalo

<https://wwwp2.ymparisto.fi/Karpalo/SilverlightViewer.aspx> (luettu 5.5.2021)

Ympäristöministeriö, 2013. Vaikutusten arviointia Natura-alueilla koskevia ohjeita <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BADEE4770-BB60-42C0-A95B-84F2ED751241%7D/31250>

Ympäristöministeriö, 2017. Ympäristöministeriön ehdotus Natura2000-verkoston täydentämisestä, paikkatietopalvelu. Natura-tietolomakkeet Kolin kansallispuisto ja Savijärven suot

<http://syke.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=ed7aa611744f4be08bf2d8fd56a17d5b> (luettu 5.5.2021)